

Hemşirelik Eğitiminde Çoklu Zekâ Kuramının Kullanımı

The Use of Multiple Intelligence Theory in Nursing Education

Cansu Koç¹, Yurdanur Dikmen²

¹ Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Yüksek Lisans Öğrencisi

² Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Özet

Son yıllarda zekâ ile ilgili araştırma bulguları eğitim alanına yeni anlayış ve yöntemleri gündeme getirmiştir. Gardner tarafından savunulan Çoklu Zekâ Kuramı zekâ kavramına çok farklı bir boyut kazandırmıştır. Bu kuram her bireyin sekiz zekâ türünün olduğunu ve öğrencileri geleneksel yöntemde olduğu gibi sadece sayısal ve sözel zekâyâ sahip bireyler olarak değerlendirmememiz gerektiğini savunmaktadır. Günümüzde öğrenme kuralları ve ilkeleri gelişmiş olan ülkelerde büyük oranda değişmişken ülkemizde hala geleneksel öğretim yöntemleri kullanılmaktadır. Geleneksel yöntem bilgiyi içselleştirmek yerine, öğrenciyi ders ortamında pasif hale getiren, ezberciliğe iten bir yöntemdir. Bu doğrultuda bu makalede, hemşirelik öğrencilerinin eğitiminde bireysel öğrenme ihtiyaçlarını karşılamada başarısız olan ve farkına varmadan öğrencinin sesini susturan geleneksel yöntemi terk edip, çeşitli stratejiler kullanarak öğrenmeyi, eleştirel ve yaratıcı düşünmeyi kolaylaştıran Çoklu Zekâ Kuramı ile bu kuramın hemşirelik eğitimine yansımaları hakkında bilgi vermek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: çoklu zekâ kuramı, hemşirelik eğitimi, hemşirelik

Abstract

In recent years, research findings on intelligence have brought new insights and methods to the field of education. The Multiple Intelligence Theory, advocated by Gardner, has given a very different dimension to the concept of intelligence. This theory argues that each individual is eight intelligences and that students should not be regarded merely as individuals with numerical and verbal intelligence, as in the traditional method. Nowadays, while the rules and principles of learning, developed countries are mostly changed, in our country traditional teaching methods are still being used. Traditional method is a method which makes the students passive, forcing them to rote learning rather than internalizing the knowledge. In this direction it's aimed, in this article to abandon traditional methods which fails to provide personal learning in education of nursing students and silences the tone of the student without even realizing it and to inform about the Multiple Intelligence Theory which eases learning, thinking creatively and critically by using various strategies and the reflection of this theory to the education of nursing.

Keywords: multiple intelligence theory, nursing education, nursing

Giriş

Zekânın ne olduğu ve nasıl tanımlanacağı uzun yıllardan beri insanlığı meşgul etmiş bir konudur¹. Bazı eğitimciler, insanın zihinsel işlevlerini veya performanslarını temel alıp insan zekâsını ölçtüğünü varsayan, aslında öğrencilerin sadece sözel ve sayısal zekâlarını ölçen ve ölçüm sonucunda öğrencileri düşük ya da yüksek zekâlı olarak ayıran çeşitli IQ testleri geliştirerek zekâyı tanımlarken, bazıları ise zekâyı bir bireyin sahip olduğu “öğrenme gücü” olarak yorumlamışlardır. Dolayısıyla bir bireyin zeki olup olmaması konusunda IQ, tek belirleyici olmuştur^{2,3}.

İnsan beyninin sınırlarını daraltan geleneksel yöntemlere karşı çıkan Harvard Üniversitesi akademisyenlerinden Howard Gardner, “Zihnin Çerçevesi: Çoklu Zekâ Kuramı” adlı kitabında insanlığın sekiz farklı zekâyı sahip olduğunu belirterek “Çoklu Zekâ Kuramı”nı ortaya atmıştır⁴⁻⁶. Zekânın sözel ve matematiksel yeteneklerin ötesinde bir kavram olduğunu savunan bu kuram bireylerin düşünme ve öğrenme süreçlerinde baskın oldukları zekâ alanında bireylere öğretim sunulması doğrultusunda bireylerin etkili öğrenme stratejilerini geliştirebileceğini savunmaktadır. Günümüzde hemşirelik eğitiminde öğrencilerin bireysel öğrenme ihtiyaçlarını karşılamada, bireyle etkileşime girilmedi başarısız olan ve farkında olmadan öğrenciyi susturan geleneksel öğretime ve öğrenme yöntemlerine bağlı kalınmaktadır⁷. Ancak yüksek öğrenimin amacı, çeşitli eğitim stratejileri kullanarak öğrenmeyi, kişisel ve mesleki gelişmeyi kolaylaştırmaktır⁸. Bu nedenle çağdaş hemşirelik eğitiminde geleneksel yöntemin yerine öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştıran Çoklu Zekâ Kuramına yer vermek gerekmektedir.

Çoklu Zekâ Kuramı

Çoklu Zekâ Kuramı, 1983’te bilişsel psikolog olan Gardner tarafından geleneksel zekâ (IQ) ‘nın zekâyı tüm boyutlarıyla temsil etmediği gerekçesiyle geliştirilmiştir⁹. Gardner çoklu zekâyı “zekâ, değişen dünyada yaşamak ve değişime uyum sağlamak amacı ile her insanda kendine özgü bulunan yetenekler ve beceriler bütünüdür” şeklinde tanımlamıştır.¹⁰⁻¹² Başka bir deyişle, çoklu zekâ teorisi insan zekâsının dünyadaki içeriğe nasıl tepki verdiğini ve bu içeriği nasıl benimseyip zihinde yorumladığını açıklamaya çalışır^{2,3}.

Çoklu zekâ kuramı; zekânın tek bir boyutta olmadığını, her bir bireyin farklı derecelerde, çeşitli zekâlara sahip olduğunu savunmaktadır. Teorinin temelini, zeki olmanın sadece bir ve ya iki yolu değil birden fazla yolu olduğu düşüncesi oluşturmaktadır. Bu te-

oriye göre hiç kimse zeki ya da aptal değildir, her birey farklı bir zekâ alanında daha zeki ve daha yeteneklidir. Bu durum bireylerin öğrenme stillerini, ilgi, yetenek ve eğilimlerini açıklayarak eğitimciler her öğrencinin bireysel farklılıklarına değer veren programlar hazırlamaları için olanak tanımaktadır^{13,14}. Çoklu zekâ kuramının farklı öğretimsel yöntemler sunması, bu kuramın “öğrenci merkezli” olması ve çok çeşitli “eğitimsel süreçlerin” yanında öğrenmenin derinleşmesini sağlaması sonucunda eğitimciler tarafından çokça benimsenen bir kuram olmuştur¹⁵. Geleneksel yöntem ile çoklu zekâ kuramı anlayışının karşılaştırılması Tablo 1’ de sunulmuştur.

Tablo 1: Zekânın eski anlayışı ve yeni anlayışının karşılaştırılması	
ZEKÂYA İLİŞKİN ESKİ ANLAYIŞ	ZEKÂYA İLİŞKİN YENİ ANLAYIŞ
Zekâ doğuştan kazanılır, sabittir asla değiştirilemez.	Kalıtımla gelen zekâ kapasitesi iyileştirilebilir, geliştirilebilir.
Zekâ niceliksel olarak ölçülebilir ve tek bir sayı ile ifade edilebilir.	Zekâ bir performansta ve problem çözme sürecinde sergilendiğinden dolayı sayısal olarak hesaplanamaz.
Zekâ tekildir. Test aracılığı ile ölçülebilir.	Zekâ çoğuldur ve zekâ çeşitli yollarla sergilenebilir.
Zekâ gerçekten hayattan soyutlanarak ölçülür.	Zekâ gerçek hayattan ve hayatın koşullarından soyutlanamaz.
Zekâ, öğrenen bireyleri belli seviyelere göre sınıflandırmak ve onların gelecekteki başarılarını tahmin etmek için kullanılır.	Zekâ öğrenenlerin gizli güçlerini anlamak ve onların başarılı olmaları için uygulayabilecekleri farklı yolları keşfetmek için kullanılır.

Özden, 2008(25); Saban,2004;2006

Çoklu Zekâ Alanları

Zekânın tekil bir niteliğe sahip olmasının ötesinde çoğul bir yapı sergilediği düşüncesini temel alan Çoklu Zekâ Kuramı; bilişsel bilim, gelişimsel psikoloji ve nörobilimden yararlanarak sekiz zekâ gücünün var olduğunu savunmaktadır. Bu zekâ alanları hemen her zaman birlikte çalışırlar, sürekli etkileşim halindedirler^{16,17}.

Her insanda farklı oranlarda mevcut olan ve geliştirilmesi mümkün olan zekâ türleri Şekil 1’de gösterilmiştir.

1. Sözel-Dilsel Zekâ: Sözel-Dilsel Zekâ: Bireyin kavramları yazılı ve ya sözlü olarak etkili bir biçimde kullanma becerisidir⁹. Sözel dil zekâsına sahip bireylerin, kendi ana dilleri dışında başka bir dilde de kendi düşünce ve duygularını etkili bir şekilde ifade etme yetenekleri vardır^{4,14}. Sözel-Dilsel zekâsı gelişmiş bireylerin dinleme, yorumlama ve hatırlatma potansiyelleri oldukça güçlüdür. Bu bireylerin sözel iletişim alanında yeterlilik düzeylerinin diğer

bireylere oranla daha gelişmiş olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla bu bireyler için en etkili öğrenme ortamları fikirlerini özgürce belirtebilecekleri ortamlardır^{6,16}.

Şekil1- Çoklu Zekâ Kuramı Alanları

2. Mantıksal-Matematiksel Zekâ: Mantıksal-Matematiksel zekâ, bir bireyin sayıları etkili bir biçimde kullanabilmesi, ya da sebep-sonuç ilişkisi kurarak olayların oluşumu ve işleyişi hakkında etkili bir şekilde mantık yürütmesidir^{2,3}. Bu zekâ türü; problemlere bilişsel çözüm üretme, kavramlar arası ilişkilerin farkına varma, hipotez üretme ve üretilen hipotezleri test etme yapma gibi davranışlarla bağlantılıdır^{16,18}. Mantıksal-Matematiksel zekâsı gelişmiş bireyler, mantık kuralına, neden-sonuç ilişkilerine, varsayımları oluşturmaya karşı çok hassas ve duyarlıdır^{2,3,17}.

3. Görsel-Uzaysal Zekâ: “Bir resim bin sözcük değerindedir” sözünden anlaşılacağı gibi, görsel-uzaysal zekâ beynin kullandığı ilk dildir. Görsel-Uzaysal zekâ görsel dünyayı doğru algılama, kişinin kendi görsel yaşantılarını yeniden yaratma ve dış dünyadan edindiği izlenimler üzerine değişik şekiller uygulayabilme kapasitesidir^{2,3,18}. Görsel-Uzaysal zekâyâ sahip insanlar, yer, zaman, renk, şekil ve desen gibi olgulara karşı aşırı hassas ve duyarlıdır. Kelimelerden çok resimlerden öğrenme, sanat içerikli etkinlikleri sevme, yaşına göre yüksek beceri gerektiren resim çizme, olası her şeyi gözünde canlandırıp hayal kurabilme, hayalindeki yerlere sanal yolculuk yapabilmesi bu zekâyâ sahip bireylerin diğer özelliklerindedir^{19,20}.

4. Müziksel-Ritmik Zekâ: Müziksel-Ritmik Zekâ, ritmik kavramları tanıma ve tüm seslere duyarlı olma becerisidir. Müziksel zekâsı güçlü olan bireyler, güzel şarkı söyleme, bir müzik aletini çok iyi çalma ve bir dilin telaffuzunu kullanma yeteneğine sahiptirler^{2,9,20}. Bu kişiler ders çalışırken ve ya bir şey öğrenirken müzik dinlemekten çok hoşlanırlar². Müziksel-Ritmik zekâyı geliştirebilmek için; şarkı söyleme, mırıldanma, ritim tutma, tempo tutma, fon müzik kullanma, koro çalışmalarına katılma gibi etkinliklerden yararlanılabılır²⁰.

5. Bedensel-Kinestetik Zekâ: Bedensel-Kinestetik Zekâ, problem çözüme ve ya bir ürün ortaya koymayı bedeninin tamamını ve ya ilgili bölümlerini kullanarak gerçekleştirme, düşünce ve duyguları bedeni kullanarak ifade etme yeteneğidir. Bu zekâ türü, bireyin bedeninin farkında olmasını ve fiziksel hareketleri kolaylıkla gerçekleştirebilmesini sağlamaktadır¹⁶. Bedensel-Kinestetik zekâsı güçlü olan bireyler en iyi yaparak, yaşayarak ve ilk elden deneyerek öğrenirler. Gördükleri her nesneyi dokunarak inceleme eğilimindedirler. Bir şeyi parçalarına ayırmayı daha sonlara bu parçaları birleştirmeyi, koşturmayı, yontmayı severler^{5,10}.

6. Kişilerarası-Sosyal Zekâ: Kişilerarası-Sosyal Zekâ, diğer insanlarla sözlü, sözsüz iletişim kurma, grup içinde işbirliği ile çalışma, çevreye uyumlu davranışlar sergileme yeteneğidir^{2,9}. İnsanlarla iletişim kurma yeteneğini ifade eden bu zekâ türü, bireylere liderlik, yönetim ve organizasyon ile adaptasyon gibi avantajlar sunmaktadır¹⁶. Sosyal zekâ alanında gelişmiş olan bireyler, başka insanların ilgilerini ve ihtiyaçlarını çok iyi algılayarak hatta onların duygularını, düşüncelerini adeta yüzlerinden okurlar².

7. Bireysel-Özedönük Zekâ: Bireysel-Özedönük Zekâ, kişinin kendisini analiz etmesi ve kendisine ilişkin bilgileri değerlendirerek yaşamının kontrolünü üstlenmesi, kendisi hakkında sahip olduğu bilgilerle çevresinde uyumlu davranışlar sergileyebilme yeteneğidir^{2,3,16}. Bireysel-Özedönük zekâsı yüksek bireyler; kendini tanıma, güvenme, disiplinli olma, kendilerini nesnel biçimde değerlendirip denetleme, duygularının farkında olma, kendi coşkularının sınırlarını anlayabilme, kişisel sorunlarını çözme, hedeflerini belirleme becerilerini gösterirler^{16,19,20}. Bu zekâ türü baskın olan bireyler aynı zamanda kendilerine özgüveni ve saygısı yüksek bireylerdir².

8. Doğacı Zekâ: Gardner’ın, yedi özgün zekâyâ 1995 de eklediği sekizinci zekâ türü olan doğa zekâsı, ilişkileri ve arka planları

düşünebilme, doğal dünyayı algılayabilme, kişinin çevresindeki flora ve faunada bulunan sayısız türü tanıyıp sınıflandırabilme yeteneğidir^{9,16}. Doğacı zekâsı güçlü olan insanlar, sağlıklı bir çevre oluşturma bilincine sahiptirler ve çevrelerindeki doğal kaynaklara, hayvanlara ve bitkilere karşı çok meraklıdır. Bu kişilerin aynı zamanda çevre bilinci çok gelişmiştir, çevreyi koruma ile ilgili cesareti konuşmalar yapabilir ve doğa ile ilgili projelere katılmaktan çok hoşnut olurlar². Bu kişiler daha çok araştırarak, inceleyerek ve gözlem yaparak en iyi öğrenirler¹⁴.

Bireylerin sahip olduğu zekâ türlerine uygun olarak eğitimde kullanılabilecek öğrenme stratejileri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo.2: Bireyin güçlü olan zekâ türüne uygun olarak kullanılabilecek öğrenme stratejileri	
BİREYİN GÜÇLÜ OLAN ZEKÂ TÜRÜ	EĞİTİMİNDE KULLANILMASI UYGUN OLAN ÖĞRENME STRATEJİLERİ
Sözel-Dilsel Zekâ	Kelime oyunları oynama, beyin fırtınası yaptırma, mektup veya makale yazdırma, öğrencini bir ders saatinde öğrendiği bilgileri bir dakika içinde yazmasını gerektiren bir dakika sınavı ⁹⁻¹⁰ .
Mantıksal-Matematiksel Zekâ	Bulmaca ve matematik oyunları, problem oluşturma ve çözme, deney yapma, strateji oyunu kurma, olguları sınıflama, ihtimal ve olasılık hesaplama etkinlikleri 9-26. Hastalık ve semptomları karşılaştırmasını ve sınıflandırması ²⁷ .
Görsel-Uzaysal Zekâ	Hikaye haritası yapma, video veya fotoğraf albümü oluşturma, resimlerle örneklendirme, akıl haritaları 3-26 Bir hasta bireyin hastalık süreçlerini, bu süreci etkileyen faktörleri, bireyin laboratuvar sonuçlarını ve tüm bu bilgilerin hemşirelik bakımı arasındaki ilişkisini gösteren bir kavram haritası oluşturma ²⁷ .
Müziksel-Ritmik Zekâ	Tempo tutturma, Müzik eşliğinde sunu yapma, Şarkı sözü yazdırma, Dersi müzikle sunma, Enstrüman çaldırma, Video klip çekme, Müzikal hikaye/ roman/ şiir yazmak ³⁻⁹ .
Bedensel-Kinestetik Zekâ	Beden eğitim etkinliklerine katılma, Dokunarak/ kavrayarak düşünme, Rol-play etkinlikleri, Görev kartları etkinlikleri, Gezi planlamaları, Dans etkinlikleri ²⁰⁻²⁶ .
Kişilerarası-Sosyal Zekâ	Dönüt verme ve alma, Sosyal becerileri kullanma, Hizmet projesinde yer alma, Grup etkinlikleri, İşbirliğine dayalı öğrenme, Eşli Okuma etkinlikleri, Proje tabanlı öğrenme, Simülasyonla öğrenim, Beyin fırtınası oturumları ³⁻⁹ .
Bireysel-Özedönük Zekâ	Sonuç cümlesi yazma, Duygusal anlar yaratmak, Hedefler oluşturma ve hedefleri başarma, Günlük yazdırma ³⁻²⁸ .
Doğacı Zekâ	Doğa yürüyüşleri, Doğada Malzemelerle Çalışma, Doğa ile kavramları ve nesnelere ilişkilendirme, Ekolojik proje çalışmaları ³⁻²⁸ .

Eğitimde Çoklu Zekâ Kuramı

Çoklu Zekâ Kuramı, geleneksel anlayışta olduğu gibi öğrencilerin “öğrenme özüllü” olarak değerlendirilmemesini ve eğitimde “öğrenme güçlüğü” olgusuna hiçbir şekilde yer vermemesi gerektiğini savunmaktadır^{2,3}. Çünkü geleneksel zekâ anlayışı göz önüne alındığında, öğrenci sadece tek bir boyutta düşünülmemekte ve değerlendirilmektedir. Bu zekâ anlayışının tam tersine çoklu zekâ kuramı her öğrenciyi “değerli” ve “öğrenebilir” olarak değerlendirmektedir.

Bu kurama göre her öğrenci farklı zekâ türüne sahip olduğu için aynı zamanda farklı öğrenme stratejilerine de ihtiyaç duyar¹⁵. Her öğrencinin aynı konuları farklı yollarla öğrenebileceği bir eğitim sürdüldüğünde, her öğrencinin kendi çizgisini bulması ve kendini daha iyi hissetmesi mümkün olacaktır. Çünkü eğitimde öğrencilerin zekâ türüne uygun eğitim yapmak öğrenci başarısını ve eğitimden elde edilen verimi arttırmaktadır²¹. Nitekim, çağdaş eğitim anlayışının önemli bir ilkesi olan “eğitimde fırsat eşitliği” ilkesi her bireye kendi ilgisini, potansiyelini ve zekasını optimum düzeyde geliştirme fırsatının verilmesi olarak algılanmalıdır. Dolayısıyla eğitim süreçleri öğrencilerin yetersizliklerine veya eksik yönlerine odaklanmaktan ziyade, onların güçlü oldukları zekâ türlerini tespit edip onlara zekâ türüne özgü eğitim vererek eğitim süreçlerinde başarıyı yakalamalarına yardımcı olmalıdır². Böylece severek öğrenilen konularda bireyin kendine güveni artacak ve ortaya sağlıklı bir ruha sahip bireyler çıkacaktır. Eğitimdeki önemli hedeflerden biri de bireyin kendine güvenmesi ve sağlam bir ruhun oluşmasıdır²¹.

Hemşirelik Eğitimi ve Çoklu Zekâ Kuramı

Hemşirelikte eğitimi gelişmiş ülkelerde çoğunlukla daha iyi düzeyde olmasına rağmen, ülkemizde hemşirelik eğitiminde kalite arayışları devam etmektedir^{22,23}. Geleneksel müfredat programlarının öğrencileri günümüz koşullarındaki çalışma yaşamına hazırlayamaması, hemşirelik öğrencilerinin problem çözme becerilerini geliştirememesi, sınıfta öğrenilen bilginin uygulama alanında kullanılması yeterli olmaması gibi nedenler çoklu zekâ kuramının hemşirelik eğitiminde kullanılmasını zorunlu kılmaktadır²³. Çoklu zekâ kuramı hemşirelik öğrencilerinin eleştirel ve yaratıcı düşüncelerini ve öğrendikleri teorik bilgileri klinik uygulamalarda kullanmalarını kolaylaştırabilir. Aynı zamanda öğrencileri motive etmek, problem çözme tekniklerini geliştirmek, eleştirel düşüncelerini sağlamak, kanıta dayalı uygulamaları kullanmak, sorun çözme becerisi kazanmak ve karmaşık olgu sunumlarında sorunları çözmek için kullanılmalıdır²⁴. Hemşirelik eğitiminde çoklu zekâ kuramına

yönelik hazırlanmış örnek ders programı Tablo 3'de gösterilmiştir.

Çoklu zekâ kuramının sorun çözme, karar verme ve yaratıcı düşünme süreçlerini geliştirdiği savunulmaktadır. Çağdaş hemşirelik eğitimi de bu niteliklere sahip, çok yönlü, yaratıcı, duyarlı, nitelikli bireyler ve meslek üyeleri yetiştirmeyi hedeflemektedir. Bu niteliklere sahip meslek üyelerinin yetiştirilmesi için hemşirelik eğitiminde çoklu zekâ kuramında bulunan zekâlar dikkate alınmalı ve öğrenme-öğretme süreçleri bu kurama göre düzenlenmelidir²⁰. Konu ile ilgili yapılan bazı çalışmalarda; müfredat içeriği öğrencilere yaratıcı ve analitik yetenekleri kazandırmaya teşvik edecek şekilde öğretildiğinde öğrenmeyi geliştirdiği ve öğrencilerin geleneksel tarzda öğretim alan öğrencilerden daha iyi performans sergilediği gösterilmiştir⁷.

Çoklu zekâ kuramı eğitimde çok önemli bir yer tutmasına karşın ülkemizde hemşirelik eğitimi alanında çoklu zekâ kuramının etkisinin incelendiği bilimsel çalışma sonuçları bulunmamakla birlikte yurtdışında da bu konu ile ilgili sınırlı çalışma sonuçları mevcuttur. Sheahan (2013) lisans programına kayıtlı hemşirelik bölümü birinci sınıf öğrencilerine mesleki psikomotor becerilerin öğretilmesinde çoklu zekâ kuramı yaklaşımının etkinliğini incelemiştir. Deneysel desende yapılan bu çalışmada; 12 hafta boyunca 46 kişilik öğrenci grubuna geleneksel öğrenme yöntemi ile 44 kişilik öğrenci grubuna ise çoklu zekâ envanteri uygulanmış ve buna göre zekâ alanları belirlemek için bu alanlara yönelik etkinliklerden oluşan bir eğitim programı

ile psikomotor beceriler öğretilmiştir. Oniki haftanın sonunda her iki gruba da aynı psikomotor beceri performansını değerlendirmek için yapılandırılmış uygulama sınavı (OSCE) uygulanmıştır. Çalışma sonucuna göre deney ve kontrol grubu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuş olup, zekâ alanlarına göre etkinliklerin yer aldığı eğitim çoklu zekâ kuramına göre hazırlanan eğitim programı uygulanan öğrencilerin psikomotor beceri performansının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu alanda yapılan bir diğer çalışma ise Denny ve arkadaşları (2008) tarafından lisans düzeyinde öğrenim gören hemşirelik bölümü öğrencilerinin çoklu zekâ kuramına göre düzenlenmiş eğitim programının akademik başarıya etkisini incelediği bir çalışmadır. Bu çalışmada da deney ve kontrol grubunun akademik başarı not ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu çalışma sonuçlarına göre çoklu zekâ kuramının öğrencilerin akademik başarısının arttığı ve temel psikomotor beceri performansını yükseldiği görülmektedir. Ancak, çoklu zekâ kuramının etkinliğini, etkililiğini ve eğitimdeki yararlarını değerlendirebilmek için daha fazla bilimsel araştırmaya ihtiyaç vardır.

Sonuç

Çoklu Zekâ Kuramı, savunduğu zekâ alanları ile bütün öğrencilerin başarılı olmasına imkân tanıyan bir kuram olarak tüm dünyada ilgi görmekte ve eğitimde kullanılmaya çalışılmaktadır. Bu teoriye göre her öğrenci zekidir, ancak hepsinin zekâ türü ve potansiyeli farklıdır. Bu nedenle, her zekaya eşit derecede değer verilmelidir. Bu konuda eğitimcilerin yapması gereken ise öğrencilerin zekâ alanını

Tablo.3: Hemşirelik Eğitiminde Çoklu Zekâ Kuramına Yönelik Oluşturulan Örnek Ders Programı

Zekâ Grubu	Sorular	Hedefler
Matematiksel Zekâ	<ul style="list-style-type: none"> Oksijen tedavisi nedir ve uygulamada neden kullanılır? Oksijen tedavisi hastanın saturasyon değerlerini nasıl etkiler? 	<ul style="list-style-type: none"> Oksijen tedavisi ve saturasyon değerleri arasında neden-sonuç ilişkisi kurdurmak.
Sözel Zekâ	<ul style="list-style-type: none"> Oksijen tedavisi hangi durumlarda uygulanır? Hangi hasta grubuna uygulanmalıdır? 	<ul style="list-style-type: none"> Oksijen tedavisini vaka üzerinde tartışmak.
Görsel Zekâ	<ul style="list-style-type: none"> Görsel diyagram kullanarak oksijen tedavi becerisi nasıl daha kolay anlatılabilir? 	<ul style="list-style-type: none"> Süreçteki adımların hatırlamayı kolaylaştıracak zihin haritası, örümcek diyagramı vb. görsel araçlar kullanmak.
Kişilerarası Zekâ	<ul style="list-style-type: none"> Oksijen tedavisinin etkisi nedir ve bu tedaviyi alanlara empati nasıl gösterilebilir? 	<ul style="list-style-type: none"> Meslektaşları ile işbirliği yapıp ilişkileri ve iletişimi kuvvetlendirmek.
Bireysel Zekâ	<ul style="list-style-type: none"> Oksijen tedavisi almak zorunda kalan insanların deneyimleri nelerdir? 	<ul style="list-style-type: none"> Tüm öğrencilere söz hakkı verip çekingen tavır sergileyen öğrencilere konuşma cesareti vermek.
Bedensel Zekâ	<ul style="list-style-type: none"> Acil olarak oksijen desteğine ihtiyaç duyan bir bireyde kriz yönetimi nasıl yapılmalıdır? 	<ul style="list-style-type: none"> Rol-play yöntemi kullanarak öğrencilerin becerilerini geliştirmek.
Müziksel Zekâ	<ul style="list-style-type: none"> Oksijen tedavisi gereken bir kişide müziğin rahatlatıcı etkisi olabilir mi? 	<ul style="list-style-type: none"> Oksijen tedavisi alan bir bireyde müziğin rahatlatıcı etkisini gözlemletmek.
Doğacı Zekâ	<ul style="list-style-type: none"> Oksijen tedavisi için doğanın etkisi nedir? 	<ul style="list-style-type: none"> Doğadaki çevresel faktörleri göz önünde bulundurarak problemi ilişkilendirmesini sağlamak.

belirleyerek, zekâ alanına yönelik bireysel eğitim vermesidir. Bireysel farklılıklara dikkat çeken Çoklu Zeka Kuramı uygulamaları, öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmakta, kendilerini tanımalarını, kendilerine güvenmelerini, bireysel farklılıklara saygı duymalarını ve yaratıcı düşüncelerini geliştirmelerini sağlamaktadır. Bu nedenle, bu zekaların program geliştirme süreçlerinde yer alması gerekmektedir. Çoklu zekâ kuramı hemşirelik öğrencilerinin eleştirel ve yaratıcı düşüncelerini ve öğrendikleri teorik bilgileri klinik uygulamalarda kullanmayı kolaylaştırır. Bu kuram, hemşirelik eğitiminde öğrencileri motive etmek, problem çözme tekniklerini sınıf ötesinde geliştirmek, öğrencilerin eleştirel düşüncelerini sağlamak, kanıta dayalı uygulamaları kullanmak, sorgulama becerisi kazanmak ve karmaşık olgu sunumlarında sorunları çözmek için öğrenme-öğretme stratejilerinde ve uygulamada kullanılmalıdır. Kuşkusuz bu kuramın eğitimsel sonuçları hemşirelik alanında da bilimsel araştırmalarla desteklenmelidir. Derslerde Çoklu Zeka Kuramının nasıl kullanılacağı araştırılmalı ve uygulamaların öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor özelliklerine uzun ve kısa vadede nasıl etkide bulunduğu belirlenmelidir.

Kaynaklar

1. Selçuk Z. Gelişim ve Öğrenme. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2005
2. Saban A. Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitim. (4.Baskı). Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2004.
3. Saban A.Çoklu Zekâ Kuramı ve Türk Eğitim Sistemine Yansımaları. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2010.
4. Gardner H. Frames of mind: The theory of multiple intelligence, Basic Books, New York, 1983.
5. Campbell L. Teaching&Learning Through Multiple İntelligences. A Simon&Shuster Company, Massachusetts, 1997.
6. Gardner H. Çoklu Zekâ Görüşmeler ve Makaleler. BZD Yayıncılık Enka Vakfı, İstanbul, 1999.
7. Sheahan L. "An exploratory trial exploring the use of a multiple intelligences teaching approach (MITA) for teaching clinical skills to first year undergraduate nursing students". Doktora tezi, King Collage London, 2013.
8. Duff T, Hegarty J, Hussey M. Academic Quality Assurance in Irish Higher Education. Blackhall Publishing, Dublin, 2000.
9. Yılmaz G, FER S. Çok Yönlü Zekâ Alanlarına Göre Düzenlenen Öğretim Etkinliklerine İlişkin Öğrencilerin Görüşleri ve Başarıları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2003;25: 235-245.
10. Armstrong T. Multiple İntelligences in The Clasroom. Alexandria: VA: Association for supervision and curriculum development, 1994.
11. Gardner H. Çoklu Zekâ ve Howard Gardner'la Söyleşi. Enka Okulları Yayınları, İstanbul, 1999.
12. Hoerr T.R. More About Multiple İntelligences. Childhood Today 2002;16: 39-45.
13. Selçuk Z, Kayılı H, Okut L. Çoklu Zekâ Uygulamaları. Nobel Yayın Dağıtım. . Ankara. 2000.
14. Hacıoğlu N. Hemşirelikte Öğretim, Öğrenme ve Eğitim. Nobel Tıp Kitabevi, İstanbul, 2011.
15. Baş G. Çoklu Zekâ Kuramının Öğrenme-Öğretme Süreçlerine Yansıması. Bilim ve Akıl Aydınlığında Eğitim 2011; 138-139: 4-28.
16. Gürel E, Tat M. Çoklu Zekâ Kuramı: Tekli Zekâ Anlayışından Çoklu Zekâ Yaklaşımına. Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi 2010; 3/11: 336-356
17. Talu N. Çoklu Zekâ Kuramı ve Eğitime Yansımaları, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 1999;15: 164-172.
18. Bümen N. Eğitimde Yeni Yönelimler. Özcan Demirel (Ed.) Çoklu Zekâ Kuramı ve Eğitim. Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2005: 1-38.
19. Başaran B. Etkili Öğrenme ve Çoklu Zekâ Kuramı: Bir inceleme. Ege Eğitim Dergisi 2004; 5: 7-15.
20. Akçin E, Keçeci A. Çoklu Zekâ Kuramı ve Hemşirelik Eğitimi. İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Yüksek Okulu Hemşirelik Dergisi. 2002;49: 73-79.
21. Ayaydın A. Eğitimde Çoklu Zekâ Yansımaları ve Görsel Sanatlar. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi. 2009;13: 52-62.
22. Hemşirelikte Ulusal Çekirdek Eğitim Programı -2013. ANKARA <http://aku.edu.tr/wp-content/uploads/sites/27/2013/08/HUCEP.pdf> Erişim Tarihi: 03.02.2017
23. Seydaoğlu G. Hemşirelik Eğitim Modellerinin Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Eğilimlerine Etkisi: Çok Merkezli Çalışma. Yüksek Lisans Tezi, Adana, 2010.
24. Denny M, Weber E, Wells J, Stokes O, Lane P, Denieffe S. Matching purpose with practice: Revolutionising nurse education with mita. Nurse Education Today.2008;28: 100-107.
25. Özden, Y. Öğrenme ve Öğretme. (8. Baskı). Pegem Yayıncılık, Ankara, 2008.
26. Yavuz, K. Eğitim ve Öğretimde Çoklu Zekâ Teorisi ve Uygulamaları. Ceceli Yayınları, Ankara, 2004.
27. Amerson R. Energizing the Nursing Lecture: Application of the Theory of Multiple İntelligence Learning. Nursing Education Perspectives. 2006;27: 4
28. Yavuz K. Öğrenen ve Gelişen Eğitimciler için Çoklu Zekâ Teorisi Uygulama Rehberi. Ceceli Yayınları, Ankara, 2004.
29. Denny M, Denieffe S. Exploring Multiple Intelligence Theory In The Context Of Teaching And Learning In Undergraduate Nurse Education In Ireland http://conference.pixel-online.net/edu_future/common/download/Paper_pdf/SOE60-Denny.pdf Erişim Tarihi:01.02.2017